

UDK: 330.322.1(4)

Bibliid 1451-3188, 10 (2011)

Год X, бр. 35–36, стр. 81–93

Изворни научни рад

Невена ПРОЛОВИЋ¹

ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА - ПОСЛОВНА ФИЛОЗОФИЈА

ABSTRACT

The European Investment Bank (EIB) is the European Union financing institution. Its shareholders are the 27 Member States of the Union, which have jointly subscribed its capital. The EIB's role is to provide long-term finance in support of investment projects. The EIB, the largest international non-sovereign lender and borrower, raises the resources it needs to finance its lending activities by borrowing on the capital markets, mainly through public bond issues. Its AAA credit rating enables it to obtain the best terms on the market. As a not-for-profit institution, the EIB passes on this advantage in the terms it offers to the beneficiaries of its loans both in the public and private sectors. In 2010, some 88% of the total EIB financing of EUR 72 billion went to projects in the EU.

Key words: European Union, European Investment Bank, loans, Board of Governors, Board of Directors.

1) УВОД

Од самог почетка процеса европских интеграција постојала је потреба за изналажењем механизма којим би се умањиле евидентне разлике у развијености региона Европе. У циљу обезбеђења средстава по ниским каматним стопама за слабије развијене регионе, ради њихове подршке и смањењу јаза у нивоу развијености, основана је Европска инвестициона банка (ЕИБ). Циљ ове институције је да допринесе процесу интеграције, као и укупним циљевима Европске уније, кроз осигуравање дугорочних финансијских средстава за одређене капиталне пројекте у Унији и другим земљама широм света (њих 150). Финансирајући пројекте који доприносе развоју неразвијених региона, пројекте од заједничког интереса за више

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд, E-mail: nevena@diplomacy.bg.ac.rs.

земаља чланица, као и пројекте који обезбеђују модернизацију привреде, Европска инвестициона банка доприноси балансираном развоју саме Европске уније. Европска инвестициона банка (*European Investment Bank*) основана је Римским уговором из 1957. године, истовремено са Европском економском заједницом; чланице Заједнице су и чланице Банке.² Седиште Банке је у Луксембургу. Од 1963. године ЕИБ одобрава зајмове и придруженим земљама Африке, Пацифика и Кариба (АПЦ земље), земљама Медитерана, као и земљама Централне Европе. Банка одобрава зајмове и даје гаранције, приватном и јавном сектору. Удео зајма ЕИБ-е у финансираном пројекту не може бити изнад 50%. Зајмови могу гласити на неку појединачну валуту или на евро, зависно од жеље зајмопримца. Каматна стопа се може утврдити при закључењу уговора или при исплати сваке транше зајма. Примењују се првенствено фиксне каматне стопе, али у извесним случајевима се може предвидети и варијабилна камата. Акционари ЕИБ-е су 27 земаља чланица ЕУ. Чланице ЕУ су потпуно одговорне за операције ЕИБ-е, без обзира на географска или секторска улагања. Као финансијска институција Европске уније, ЕИБ прилагођава своје активности позајмљивања средстава и давања зајмова економској политици Уније. Будући да ЕИБ претежно финансира своје активности позајмљујући на тржишту капитала, а не добијајући средства из буџета Уније, ЕИБ ужива независност у доношењу одлука од институционалног система Уније у складу са својим Статутом. Структура менаџмента и контроле у ЕИБ-и одражавају ову независност, што ствара услове да се активности прикупљања средстава оцењују једино на основу најповољније могућности на финансијском тржишту, док се код давања позајмица једино у обзир узимају ефекти које пројекат има. Диверсификованост, иновације, ликвидност и транспарентност су основне карактеристике политике прикупљања средстава ЕИБ-е. Задржавањем сталног контакта са банкарском и финансијском заједницом, ЕИБ је у стању да одржи сталан дијалог са својим партнерима што јој омогућава атрактивне услове позајмљивања и последично атрактивне услове за кориснике њених средстава. Када је реч о обиму одобрених зајмова Европска инвестициона банка (ЕИБ) једна је од највећих мултилатералних финансијских институција у свету. Основана је од стране чланица Европске заједнице да би допринела, прикупљеним ресурсима на тржишту капитала и сопственим средствима, равномерном и одрживом развоју заједничког тржишта у интересу Заједнице. Мада је њен примарни

² У даљем тексту: ЕИБ.

циљ био давање позајмица унутар Европске заједнице, Статут банке предвиђа давање зајмова ван Заједнице ради подршке циљевима спољне политике Европске уније. Банка одобрава кредите, екстерно ван Заједнице од 1962. године. Политиком банке утврђује се однос између интерних и екстерних позајмица, а тренутан однос је 90:10. Укупна вредност кредита ЕИБ-е износи око 20 милијарди € годишње, с тим што у финансирању сваког појединачног пројекта не учествује са више од 50%. Око 84% средстава ЕИБ одобрава земљама чланицама Уније, а остали део земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима који су везани за Унију тек кроз почетни облик сарадње. Група ЕИБ (*EIB Group*) основана је 2000. године на основу закључака Европског савета, у циљу повећања подршке развоју малих и средњих предузећа, а чине је Европска инвестициона банка и Европски инвестициони фонд.³

II) ПОСЛОВНА ФИЛОЗОФИЈА

Европска инвестициона банка је дефинисана као ентитет са непрофитним циљем, који се налази у колективном власништву више земаља и коме је дата могућност формулисања сопствене воље кроз аутономију његових органа одлучивања. Прецизније, ЕИБ је међународна организација специјализована за банкарски сектор, чија се мисија и организација налазе у оквирима Европске уније. Правни положај Банци даје за право да располаже сопственим капиталом и имовином, да има сопствене органе власти, агенте који је представљају, као и да има сопствене привилегије и имунитете.⁴ Према одредбама члана 198. Споразума о оснивању, задатак банке као комунитарне институције је да помоћу тржишта капитала и сопственим изворима доприноси равномерно и поступном развоју заједничког тржишта у интересу Европске уније у целини.⁵ Банка при томе користи средства са тржишта капитала као и сопствена средства. Овај задатак ЕИБ остварује давањем зајмова и издавањем гаранција на непрофитабилним принципима.

³ Европски инвестициони фонд (ЕИФ) основан је 1994. године, а према новом Статуту ЕИФ-а, ЕИБ је постала већински власник са учешћем од 61%, затим следи Европска комисија са 30%, док преосталих 9% представља учешће 20 европских приватних банкарских институција. Видети детаљније: <http://www.eib.org/about/group/index.htm>

⁴ Р. Ковачевић, *Међународна економија*, ИСТ, Београд, 2002, стр. 102.

⁵ П. Јовановић–Гавриловић, *Међународно пословно финансирање*, Економски факултет, Београд, 2002, стр. 67.

Зајмови, као и гаранције одобравају се за пројекте у свим привредним гранама, као што су:⁶

1. Пројекти од значаја за развој мање развијених региона. Финансирање пројеката који доприносе регионалном развоју и јачању економске и социјалне кохезије у оквирима Европске уније представља један од основних задатака Банке. У том правцу Банка је до сада ангажовала више од две трећине средстава преко индивидуалних или општих зајмова за финансирање таквих пројеката. Под пројектима регионалног развоја подразумевају се пројекти у оним регионима који се суочавају са извесним проблемима привредног развоја (недовољни степен развоја индустрије, пољопривреде итд.).
2. Пројекти од значаја за остваривање модернизације или преоријентације предузећа или развоја нових делатности које су потребне за постепено остваривање заједничког тржишта, када се ти пројекти с обзиром на њихов обим и природу не могу финансирати из различитих извора доступних државама чланицама. Ту се пре свега мисли на фаворизовање финансирања малих и средњих предузећа као фактора стабилности и једног од најефикаснијих начина борбе против незапослености.
3. Пројекти од заједничког интереса за више држава чланица који се с обзиром на обим и природу не могу у целини финансирати различитим изворима средстава доступним у појединим државама чланицама.
4. Банка помаже и финансирање инвестиционих програма уз учешће структурних фондова и других финансијских инструмената. Након што су 1989. године реформисани Структурни фондови, ЕИБ је учествовала у помоћи регионалном развоју средствима у укупном износу од 71 милијарду евра.⁷
5. Да би обављала своје послове који су јој поверени чланом 130. Споразума о оснивању ЕЕЗ, Банка мора бити у могућности да наступа потпуно независно на међународним финансијским тржиштима. Признавање ове функционалне и институционалне аутономије, свакако у крајњој инстанци нема за циљ одвајање ЕИБ из активности Европске уније, већ пре говори о извесној амбивалентности у смислу да је Банка с једне стране независна у вођењу сопствених послова а с

⁶ Р. Ковачевић, *Међународна економија*, op. cit., стр. 105-107.

⁷ М. Херштел, *Проширена Европа: Економске промене и очекивања*, Канцеларија за придруживање ЕУ Владе Републике Србије, Београд, 2004.

друге стране имајући у виду њене циљеве веома уско повезана са Европском унијом. Веза ЕИБ и ЕУ огледа се у следећем:

- чланство: земља не може бити члан ЕУ а да истовремено не буде члан ЕИБ,
- мисија: Банка остварује допринос ка уравнотеженом развоју Уније, без непотребних шокова,
- администрација: личност коју је именовала Комисија, постаје пуноправни члан административне комисије ЕИБ,
- активности: а) захтеви за одобравањем зајмова који се постављају пред Банку, морају имати мишљење Комисије; б) директор Банке може бити позван од стране земаља чланица или Комисије да објасни своје директиве.

III) ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

Када је реч о статуту и управљачком механизму Европске инвестиционе банке, они се у великој мери подударају са осталим међународним финансијским институцијама. Организациону структуру Банке сачињавају: Одбор гувернера, Одбор директора и Управни одбор. Одбор гувернера, кога чине министри финансија држава чланица, утврђује смернице пословне политике, доноси одлуке о одобравању зајмова, усваја завршни рачун и годишњи извештај. Одбор директора доноси одлуке о одобравању зајмова за финансирање пројеката у оквиру Уније, издавању гаранција, задуживању на међународном тржишту капитала и висини каматне стопе. Чине га 27 директора-администратора са петогодишњим мандатом, које именује Одбор гувернера и 16 заменика. Коначно Управни одбор представља извршно тело Банке с председником и седам потпредседника са шестогодишњим мандатом, које руководи свакодневним пословањем банке.⁸ Када се овоме дода менаџмент банке у којем постоји седам генералних директора, добија се вишеслојна структура која не олакшава брзо одлучивање нити добијање јасног смера од акционара. Ширење ЕУ прети даљем усложњавању ових структура истичући потребу за темељном ревизијом целокупне структуре управљања банком.⁹ Управљачке структуре Банке, константно воде рачуна да цена њених средстава која углавном произилази из њених зајмова, буде

⁸ Интернет: <http://www.eib.org/about/structure/governance/index.htm>.

⁹ П. Јовановић – Гавриловић, *Међународно пословно финансирање*, *op. cit.*, p. 73.

нижа од њених прихода који су углавном сачињени од камата, тежећи за остваривањем позитивног *spread-a*, у свом току позајмљивања у оба правца. Штавише, она је приморана да покрије своје трошкове и конституише своје резерве да не би ризиковала да буде извор профита на штету својих акционара. У етичком погледу важно је истаћи да ЕИБ поштује најригорознија правила тајности банкарских послова. Као првенствено финансијска институција Европске уније, приоритетна функција ЕИБ је помоћ приликом инвестирања у економски оправдане пројекте Уније. Да би пројекат одговарао критеријумима финансирања, он мора задовољавати критеријуме регионалног развоја и бити од заједничког интереса.¹⁰

IV) РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ

У складу са јачањем економско-социјалне кохезије унутар ЕУ, посебна пажња приликом каналисања финансијских средстава посредством ЕИБ, усмерава се на: 1) пројекте који у себи носе наглашену димензију развоја и повећања квалитета живота и 2) пројекте које нагласак стављају на значај индустријске размене као и развој руралних области.

V) ЗАЈЕДНИЧКИ ИНТЕРЕС

Пројекти који задовољавају овај атрибут морају:¹¹

1. доприносити развоју комуникационе мреже између земаља чланица Уније, као и са земљама изван ЕУ,
2. промовисати заштиту енергетских потенцијала,
3. пружати помоћ у очувању животне средине укључујући подршку урбаном развоју и обнови,
4. пружати подршку развоју европског индустријског комплекса као и концепта малих и средњих предузећа,
5. помагати развој образовног и здравственог сектора.

Банка одобрава кредите уз минималне камате у годишњем износу од око 20 милијарди евра (до 50% цене пројекта). Уз то, даје зајмове за развој недовољно развијених регија, развој инфраструктуре – побољшање трансевропских саобраћајних, телекомуникацијских и енергетских мрежа,

¹⁰ Ibid., 90.

¹¹ Р. Ковачевић, *Међународна економија*, op. cit., стр. 112.

побољшање конкурентности европске индустрије и развој малих и средњих предузећа, заштиту околине и слично.¹² ЕИБ набавља средства с тржишта капитала, где јој њен добар кредитни рејтинг (AAA) омогућава тражење повољних кредита које затим сама даље пласира.¹³ Банци недостаје култура окренута ка споља и јасна стратегија комуницирања. Осим годишњег извештаја, повремених изјава у штампи и извештаја Европском савету и Европском парламенту, у којима се наводи обим зајмова различитим регионима, јавности је доступно мало информација о пројектима које финансира Банка.¹⁴ За разлику од других међународних финансијских институција, ЕИБ не објављује директно своје индикаторе квалитативних перформанси и не израђује укупну оцену ефективности својих операција у унапређивању циљева међународне развојне политике ЕУ (мада треба истаћи да је Одељење за евалуацију одавно почело са израдом извештаја на селективној основи). Банка редовно подноси извештај Европској комисији, али ови документи се не објављују јавно.¹⁵ Члан 9/14 и 28 Комитета представљају форум у којем се државе чланице могу ангажовати у дијалогу са Банком о предлозима пројекта који се делимично финансирају средствима Уније. Међутим, они не успевају да створе окружење у којем долази до конструктивног дијалога и ретко када се фокусирају на стратешка питања и евалуације. На месечним састанцима Одбор директора има могућност да размотри све екстерне предлоге.¹⁶ У Банци раде високо компетентни стручњаци, а посебан је нагласак на њиховим финансијским стручностима. Документи о предлозима пројекта стављају нагласак на опис економског окружења и финансијски капацитет зајмотражиоца, као и институционални оквир за имплементацију пројекта. Међутим, недовољна пажња је посвећена развојној снази интервенције. Банка нема довољно стручњака за оцену свих аспеката развојне снаге, укључујући стварање и изградњу корпоративног управљања и социјална питања.

У поређењу са другим међународним финансијским институцијама, Банка има мали удео запослених за сваки евро који позајми. Директорат

¹² П. Јовановић–Гавриловић, *Међународно пословно финансирање*, op.cit., стр. 70.

¹³ Р. Ковачевић, *Међународна економија*, op.cit., стр. 115.

¹⁴ Б. Пелевић, *Међународни економски односи*, Економски факултет, Београд, 2001, стр. 52.

¹⁵ У свом специјалном извештају за 2008. годину о употреби ризичног капитала у земљама азијско-пацифичког региона, Европски суд ревизора био је мишљења да транспарентност и ефективност Банке треба даље побољшавати.

¹⁶ Видети детаљније: <http://www.eib.org/about/publications/statute.htm>.

екстерних зајмова има свега 124 запослена. То је мали број за овај радно интензивни посао и путовања неопходна за ефективан дизајн и мониторинг екстерних пројеката. Менаџери зајмова у екстерном директорату одговорни су за идентификацију, оцену и мониторинг пројекта. Њима помажу специјалисти (на пример, економисти и инжењери) из директората пројекта који раде и на екстерним и на интерним пројектима. Одељење координације и контроле надлежно је за заједничка питања, укључујући односе са Европским судом ревизора и израду извештаја о завршетку пројеката. Недавно је основана посебна јединица за евалуацију која је надлежна за евалуацију по истеку зајмова. Све операције Банке надгледа Управни одбор. ЕИБ настоји да искористи експертизу европских развојних финансијских институција и међународних финансијских институција које имају представништво у тим земљама, а често и кофинансира пројекте са овим институцијама. Приликом посете трећим земљама стручњаци Банке увек су у пратњи делегације Европске уније. ЕИБ је такође акционар Европске банке за обнову и развој (ЕБРД), а активности ових институција често су комплементарне. Насупрот томе, веза ЕИБ са Светском банком далеко је слабија. Изражене су забринутости да је ЕИБ конкурент светској банци у неким областима без обзира на њено мање искуство у земљама у развоју и значајно мање присуство на терену. Банка попуњава детаљне финансијске и техничке оцене својих пројеката по високим стандардима. Економска страна се обично мање темељно анализира, а друга развојна питања ретко када су покривена. Предлози који се презентују комитету чланова и Борду директора фокусирају се на финансијску кредибилност зајмотражиоца, али им често недостају кључни подаци о другим критеријумима, неопходним за ефективну оцену предлога пројекта. Информације о евалуацији ранијих операција или *ex ante targeti* на основу којих ће се пројекти оцењивати такође често не постоје.¹⁷ Циљеви екстерних зајмова банке утврђују се у Мандатима, а њихова примарна улога је ефективно управљање програмом зајмова. Банка треба да да приоритет промовисању чврстог економског развоја у земљама корисницима развојем приватног сектора и локалног тржишта капитала као и подстицањем одрживог фискалног менаџмента. Банка такође настоји да развије ширу базу клијената и прошири своје операције на нове зајмопримце, мада се предност даје поновном пословању са постојећим клијентима. На овај

¹⁷ Давид Дашић, *Принципи интернационалне економије (друго издање)*, Факултет за трговину и банкарство Универзитета „Браћа Карић”, Београд, 2005, стр. 41.

начин створило би се више могућности за запошљавање као и средстава за мобилисање домаће штедње. Одељење за евалуацију банке требало би да израђује редовне информативне извештаје високог квалитета у којим ће приказивати своју способност да задовољи развојне циљеве ЕУ.¹⁸ Односима банке са Европским судом ревизора управља трипартитни споразум, од којих је једна страна такође Европска комисија. Овај споразум потврђује легитимну улогу Европског суда ревизора да врши ревизију пројеката који имају гаранцију буџета ЕУ, каматну субвенцију или ризик капитала. Однос између ЕИБ и европског суда ревизора временом је јачао. У интересу је транспарентности и одговорности да се параметри овог односа јасно дефинишу како би обе стране ефективно сарађивале на обезбеђењу ефективне независне ревизије зајмова у којима се користе средства ЕУ, али уз поштовање комерцијалне поверљивости банке. Као што је већ истакнуто основни посао ЕИБ је давање зајмова унутар ЕУ. Међутим, повремено, Европски савет, или државе чланице, колективно траже од банке да из сопствених ресурса омогући екстерне зајмове уз гаранцију ЕУ или држава чланица или да одобри средства која је обезбедила ЕУ или државе чланице (ово је познато као ризичне капиталне операције). У испуњавању ових захтева ЕИБ преузима одговорност за имплементацију специфичних финансијских делова уговора закључених на основу политика о развојној помоћи и сарадњи Европске уније. У циљу ширења стручности Банке ради унапређивања циљева развојне политике на партнерске земље, Банка може имати директну улогу у доприношењу остваривања међународних развојних циљева који су усвојени у ЕУ. У корпоративном оперативном плану утврђују се општа стратешка оријентација и потенцијалне акције и операције банке. Корпоративни оперативни план израђује се годишње у консултацији са менаџментом Банке. Банка управља својим операцијама екстерних зајмова према одређеним широким принципима. Најзначајнији међу овим принципима је принцип да екстерни зајмови морају утврђивати општу развојну стратегију ЕУ. Међутим, не постоји договор како ће предложене активности банке доприносити међународним развојним циљевима ЕУ и екстерним регулативама. Постоји потреба за јасним утврђивањем циљева заједно са индикаторима перформанси. Без овога тешко је оцењивати ефективност операција банке и евалуирати да ли она добро користи одобрена средства која прима од ЕУ. Зајмови Банке усмерени су на додавање вредности допуњавањем операција нормалних

¹⁸ Интернет: <http://www.eib.org/projects/evaluation/index.htm>.

тржишта капитала. То имплицира да посебну пажњу треба посветити земљама које имају ограничен приступ међународним тржиштима капитала, да финансијске производе треба проширити на оно што је доступно на локалним финансијским тржиштима (на пример пулови давања зајмова), као и да појединачне интервенције морају имати позитивне економске, социјалне, развојне и финансијске користи.¹⁹ Иако су операције банке унутар ЕУ сличне операцијама било које инвестиционе банке, ван Европске уније (екстерно) оне имају много тога заједничког са мултилатералним развојним банкама. Међутим, банка дефинише концепт додавања вредности у врло широким терминима без прављења ефективне разлике између интерних и екстерних зајмова. Зајмови треба да подрже развојне циљеве ЕУ, а додељени буџетски ресурси (укључујући подршку за гаранције држава чланица) класификују се као развојна помоћ.

Дакле, циљеве и досег екстерних зајмова треба дефинисати у развојном оквиру. То захтева оцену економских, финансијских, еколошких и социјалних резултата пројеката. То такође захтева постављање циљева и одговарајући стратешки оквир и политику земље и давање зајмова у контексту договорених секторских приоритета. Обезбеђивање да зајмови буду у складу са наведеним расходима и приоритетима у управљању јавним дугом земље у развоју посебно је значајно приликом давања зајмова јавном сектору. Земље кандидати за Европску унију налазе се негде између интерних и екстерних зајмова и имају карактеристике оба типа. Временом, интервенције ЕИБ у земљама кандидатима све више попримају карактеристике интерних зајмова и у складу са тим мења се дефиниција додавања вредности. Избор пројекта и њихов дизајн узима у обзир финансијски и економски допринос и техничка питања. Банка поред тога мора утврђивати приоритете, оцењивати и дизајнирати интервенције узимајући у обзир друштвени и еколошки утицај. У складу са праксом других мултилатералних развојних банака, ЕИБ подстиче израду скупа принципа (подржаних детаљним процедурама оцењивања) који руководе њеним екстерним радом ради обезбеђивања снажног утицаја њених зајмова у складу са екстерним регулативама ЕУ. Уз изузетак земаља кандидата за ЕУ, сви екстерни зајмови ЕИБ уживају гаранције ЕУ или држава чланица ЕУ. Статут Банке предвиђа адекватну гаранцију ЕУ, али разликују се становишта о томе шта чини адекватан ниво. Тако, на пример, Велика Британија сматра да постоји простор за Банку да користи свој

¹⁹ Интернет: <http://www.eib.org/projects/pipeline/notice/index.htm>.

снажан биланс успеха и тиме се мање ослања на гаранције Уније, а више на диверсификацију ризика свог екстерног портфолиа без угрожавања свог кредитног рејтинга. Британија такође сматра да би се овим смањило морални хазард јер банка прихвата само мали део ризика за инвестиционе одлуке за који има искључиву одговорност у идентификовању, оцени, мониторингу и евалуацији. Овакав приступ поделе ризика прихватиле су и друге чланице ЕУ.²⁰

VI) САРАДЊА СА БАНКАРСКИМ СЕКТОРОМ

Европска инвестициона банка остварује веома блиску сарадњу са банкарским сектором, како путем глобалних зајмова, интермедијалних или заједничких активности, тако и давањем одговарајућих гаранција. Захваљујући својим позајмљивачким капацитетима као и свом имену на главним и изведеним финансијским тржиштима, ЕИБ одржава разноврсне везе са банкарском заједницом унутар Уније, као и са многобројним међународним финансијским институцијама. Зајмовне активности, каналисане кроз банкарски сектор, пре свега се односе на глобалне зајмове. Овај вид банкарске активности установљен је, како би се омогућило финансирање на индиректним и децентрализованим тржиштима првенствено за мале и средње пројекте, које из разлога ефикасности и управљања Банка не финансира директно путем индивидуалних зајмова. Глобални зајмови који се реализују и одобравају преко мреже партнера ЕИБ, који данас чине једну четвртину укупних банкарских активности у оквиру Европске уније, задовољавају првенствено потребе инвеститора, затим концепт малих и средњих предузећа као и локалних власти. Традиционални глобални зајмови, слични су кредитним линијама које је Европска инвестициона банка проширила на неких 120 интермедијатора. Ове институције, врше избор пројеката у складу са критеријумима договореним са ЕИБ-ом, управљају зајмовима и сnose последице ризика банкарских аранжмана. Алокација средстава за подршку пројектима развоја малих и средњих предузећа креће се у распону од 20.000 до 12.5 милиона евра и она може покрити до 50% цене пројекта.²¹ Учешће глобалних зајмова у укупној банкарској активности ЕИБ има у последње две године тенденцију рапидног раста. Овакав вид финансијске подршке присутан је у свим секторима погодним за финансирање, укључујући

²⁰ Давид Дашић, *Принципи интернационалне економије (друго издање)*, op.cit., стр. 60.

²¹ Интернет: <http://www.eib.org/>

здравство и образовање. Када је реч о развоју малих и средњих предузећа, све чешиће се могу чути захтеви за извесном прекомпозицијом када је реч о приступима који се односе на пружање финансијске подршке овом сектору, инсистирајући на сарадњи са старим и поузданим партнерима Банке. Финансирање пројеката засновано зајмовним портфолијима, а не путем индивидуалних подухвата, свакако би довело до значајнијег каналисања средстава за мале и средње пројекте, и било би у функцији катализатора активности ЕИБ и њених интермедијатора.²² Под окриљем АСАП-а (*Amsterdam Special Action Programme*), тесна сарадња успостављена је и са Европским инвестиционим фондом (ЕИФ). ЕИФ је први партнер Банке у имплементацији пројекта Европских технолошких капацитета и могућности, и са иницијалним капиталом од 125 милиона евра усмерен је на подршку иновационих пројеката средњих и малих предузећа кроз равноправно учешће у интермедијалним структурама.

VII) ЗАКЉУЧАК

На основу свега наведеног, може се закључити да је Европска инвестициона банка најважнија финансијска институција ЕУ чији је циљ допринос развоју интеграције кроз осигурање дугорочних финансијских средстава за одређене капиталне пројекте у Унији као и другим земљама широм света. Она има задатак да давањем зајмова и гаранција финансира пројекте (по правилу до 50% трошкова) који су у складу са економско-политичким циљевима ЕУ. ЕИБ се руководи уобичајеним економским начелима давања кредита и блиско сарађује са другим финансијским институцијама, а захтев је да свака инвестиција обећава брз повратак уложеног новца и осигурава дугорочну развојну корист не само у земљи у коју улаже, него и регији. Банка је својим разноврсним активностима одиграла веома значајну улогу у јачању интеграционих процеса на старом континенту, учвршћивању економске и социјалне кохезије земаља чланица и трасирању пута ка економској и монетарној унији. ЕИБ у много чему подсећа на други европски пандан Светске банке. Основана да финансира активности за које приватни сектор није заинтересован, ЕИБ данас остварује значајне резултате, послујући као истинска јавна развојна организација Уније. Европска инвестициона банка данас одобрава више средстава на годишњем нивоу од Светске банке. ЕИБ највише улаже у инфраструктуру у ужем и ширем смислу речи. Оно што је можда

²² М. Херштел, *op.cit.*

најбитније истаћи, ЕИБ даје и зајмове земљама које су кандидати за чланство у ЕУ, односно земљама које су партнери ове организације. У суштини, ЕИБ је институција која се базира на пројектима. Она не развија сопствене стратегије за земљу или сектор, али доприноси стратегијама које је припремила Европска комисија. То захтева блиску сарадњу између Банке и Комисије на стратешком нивоу.

VIII) ИЗВОРИ

- Дашић, Д., *Принципи интернационалне економије (друго издање)*, Факултет за трговину и банкарство Универзитета „Браћа Карић”, Београд, 2005.
- Гавриловић-Јовановић П., *Међународно пословно финансирање*, Економски факултет, Београд, 2002.
- Херштел, М., *Проширена Европа: Економске промене и очекивања*, Канцеларија за придруживање ЕУ Владе Републике Србије, Београд, 2004.
- Ковачевић, Р., *Међународна економија*, ИСТ, Београд, 2002.
- Пелевић, Б., *Међународни економски односи*, Економски факултет, Београд, 2001.
- Прокопијевић, Мирослав, *Европска унија - Увод*, ЈП Службени гласник, Београд, 2005.
- Интернет: <http://www.eib.org/>.